

NORGES HØYESTERETT

Den 7. november 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-01864-A, (sak nr. 2007/872), straffesak, anke,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Marit Bakkevig)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder lovanvendelsen i en straffesak om kasting av bløtkake på finansministeren. Spørsmålet er om tiltalte kan dømmes for overtredelse av straffeloven § 99.
- (2) Oslo tingrett avsa 4. desember 2006 dom med slik domsslutning:

”A, født 00.00.0000, dømmes for overtredelse av straffeloven § 99 og straffeloven § 228 første ledd, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 30 – tretti – dager. Han tilkommer et fradrag på 1 – en – dag for utholdt varetekt. Han frifinnes for tiltalens post III.”
- (3) A anket dommen inn for lagmannsretten. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I – straffeloven § 99 – og straffutmålingen. Ved kjennelse 3. mai 2007 forkastet Borgarting lagmannsrett anken.
- (4) A har anket til Høyesterett over lovanvendelsen vedrørende straffeloven § 99 og over straffutmålingen forutsatt at anken over lovanvendelsen fører fram.
- (5) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens kjennelse og tingrettens dom må oppheves.*
- (6) Saksforholdet er i korthet følgende:

- (7) Om morgenen den 18. oktober 2005 kastet A en bløtkake mot finansminister Kristin Halvorsen. Kaken traff henne i nakken og hodet. Dette skjedde i inngangspartiet til G-blokken i Regjeringskvartalet idet Halvorsen på sin første dag som finansminister var på vei til kontoret. Hun dro umiddelbart hjem for å dusje og skifte klær, og var tilbake etter ca. en time.
- (8) A kastet bløtkaken fordi han var provosert over at lederen for et lite sosialistisk parti var blitt utnevnt til finansminister. Han håpet at bløtkakekastingen ville skape diskusjon om utnevnelsen.
- (9) Straffeloven § 99 lyder:
- ”Den som ved vold, trusler eller andre ulovlige midler søker å hindre Kongen, Regenten, Statsrådet, Stortinget eller noen av dets avdelinger, Høyesterett eller Riksretten i sin virksomhet, straffes med fengsel i inntil 15 år. Det samme gjelder hvis handlingen er rettet mot noen av medlemmene i Statsrådet, Stortinget eller Høyesterett. Medvirkning er straffbar.
§ 98 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse.”**
- (10) Spørsmålet er om A, ved å kaste kaken, ved et ulovlig middel søkte å hindre finansministeren i hennes virksomhet.
- (11) Jeg nevner innledningsvis at bestemmelsen ble endret ved lov 28. juli 2000 nr. 73. Ved endringen kom blant annet ordene ”*søker å hindre*” inn, for at forsøk skulle likestilles med fullbyrdet forbrytelse, se bl.a. Ot.prp. nr. 40 (1999–2000) side 105. Er en statsråd ved et ulovlig middel faktisk blitt hindret i sin virksomhet som statsråd, og gjerningsmannen har utvist forsett, er det klart at straffbarhetsbetingelsene i § 99 være oppfylt.
- (12) Å kaste en kake på noen som ikke har samtykket, er en legemsfornærmelse, jf. straffeloven § 228, og følgelig et ulovlig middel. Kakesølet gjorde at Halvorsen måtte dusje og skifte, og hun ble dermed hindret i sin virksomhet som finansminister i ca. en time. Jeg nevner at verken tingretten eller lagmannsretten i relasjon til anvendelsen av § 99 har kommentert om statsråden også mer indirekte ble hindret eller forsøkt hindret på grunn av den frykt for hennes sikkerhet hendelsen skapte.
- (13) Forsvareren har anført at bestemmelsen må tolkes innskrenkende. Det hevdes at det ikke er slike bagatellmessige forhold som kakekasting – med forsinkelse i ca. en time som følge – bestemmelsen tar sikte på å ramme. Maksimumsstraffen på fengsel i 15 år og plasseringen i kapittel 9 om forbrytelser mot Norges statsforfatning og statsoverhode, viser dette. Det var uansett ikke tale om et forsøk på å påvirke hennes politikk. Det har heller ikke vært tatt ut tiltale etter § 99 for slike og lignende handlinger tidligere.
- (14) Jeg er enig med forsvareren i at det å hindre en statsråd i ca. en time fra å arbeide, ikke ligger i kjerneområdet av det § 99 tar sikte på å ramme. I forarbeidene til lovendringen i 2000 tales det gjennomgående om handlinger, typisk trusler, som tar sikte på å *påvirke* en statsråd eller en annen beskyttet institusjon eller stillingsinnehaver, se Ot.prp. nr. 40 (1999–2000) kapittel 9 og punkt 12.1. Jeg kan likevel ikke se at det er grunnlag for å tolke bestemmelsen innskrenkende slik at vårt tilfelle ikke rammes. Det er for det første klart at all virksomhet en statsråd foretar som sådan er beskyttet, noe som var tilsiktet ved endringen i 2000. Gjerningsbeskrivelsen ble da endret fra ordlyden ”hindres i den fri utøvelse av sin myndighet” til ”søker å hindre i sin virksomhet”, jf. Ot.prp. nr. 40 (1999–

2000) punkt 9.5. Det er også klart at man ved lovendringen i 2000 åpnet for at også mindre graverende handlinger kunne omfattes. I proposisjonen uttalte departementet på side 101:

”Når departementet foreslår at § 99 skal omfatte mer enn den rene myndighetsutøvelse, innebærer det dessuten at bestemmelsen vil ramme handlinger av mindre alvorlig karakter enn det den rammer i dag. Departementet går etter dette inn for å oppheve minstestrafen i § 99. ”

- (15) Jeg kan heller ikke se at formålsbetraktninger eller reelle hensyn taler mot at bestemmelsen rammer et tilfelle som det foreliggende. Det er viktig ut fra demokratihensyn at en statsråd ikke ved ulovlige midler hindres i å utøve sin virksomhet, uansett hvilket motiv den som er ansvarlig for hindringen har, og selv om hindringen ikke er langvarig. I tillegg til den umiddelbare ulempe en slik hindring utgjør i en travel statsrådshverdag, kan en ulovlig hindring som dette bidra til at statsrådsvervet oppleves som mer utsatt, og indirekte få politiske konsekvenser.
- (16) Konklusjonen er at handlingen omfattes av straffeloven § 99 hvis kravet til subjektiv skyld er oppfylt.
- (17) Det fremgår av lagmannsrettens dom at forsvareren overfor lagmannsretten anførte at det ikke forelå subjektiv skyld. Lagmannsretten bemerker til dette at det ikke er påvist noe i tingrettens dom som tyder på at kravet til forsett er anvendt på uriktig måte. Anførselen er ikke gjentatt for Høyesterett, men spørsmålet kan likevel prøves innenfor ankegrunnen når det er anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, jf. Rt. 1999 side 379 på side 380 med videre henvisninger.
- (18) Straffeloven § 99 krever forsett. Retten må med andre ord finne det bevist at A enten har hatt til hensikt å hindre statsråden i hennes virksomhet eller har regnet det som sikkert eller mest sannsynlig at statsråden ville bli hindret i sin virksomhet på grunn av kakekastingen. Forsettskravet vil også være oppfylt om han bare regnet det som mulig at hun ville bli hindret, men bestemte seg for at han ville kaste kaken selv om det var sikkert eller mest sannsynlig at hun ville bli hindret av det, såkalt dolus eventualis.
- (19) I tingrettens dom konkluderes det med at A forsettlig har overtrådt straffeloven § 99, men det er ikke angitt hva retten har funnet bevist når det gjelder As forhåndsoppfatning av handlingens følge. I dommen heter det at ”[h]vis en person forsettelig kaster bløtkake i hodet og håret på en statsråd som er i arbeid som statsråd, må det være påregnelig for gjerningspersonen at statsråden umiddelbart må dusje og kanskje også skifte klær”. Spørsmålet er imidlertid ikke hva som generelt er påregnelig for en gjerningsperson, men hva retten finner bevist at denne konkrete tiltalte har vært klar over, jf. det jeg har sagt om forsettskravet. Slik tingrettens domsgrunner er formulert, etterlater de usikkerhet med hensyn til om forsettskravet er riktig anvendt i dette tilfellet.
- (20) På denne bakgrunn blir lagmannsrettens kjennelse og tingrettens dom med hovedforhandling å oppheve. Jeg finner det ikke riktig å oppheve bare den delen av dommen som gjelder straffeloven § 99, jf. straffeprosessloven § 347. Tiltalen post II gjaldt overtredelse av straffeloven § 228 jf. § 232 for bløtkakekastingen. Tingretten fant det vanskelig å legge vekt på at fornærmede var finansminister som en ”særdeles skjerpende omstendighet” i en situasjon hvor legemsfornærmelsen ble pådømt i idealkonkurrens med straffeloven § 99. Skulle det vise seg ikke å være grunnlag for å

domfelle for straffeloven § 99, bør det igjen kunne vurderes om straffeloven § 232 kommer til anvendelse.

- (21) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Tingrettens dom med hovedforhandling og lagmannsrettens kjennelse oppheves.

- (22) Dommer **Oftedal Broch**: Jeg har et annet syn på hva som omfattes av uttrykket – hindre et medlem av Statsråd i sin virksomhet. Etter forarbeidene kan hindringen skje fysisk eller psykisk, for eksempel ved trusler.
- (23) Forsettlig kasting av bløtkake eller en annen gjenstand av en viss størrelse mot statsrådets hode, er etter min mening i seg selv tilstrekkelig til at gjerningsinnholdet i § 99 er dekket. Handlingen er egnet til å fremkalle frykt eller angst og bidra til å hindre at en statsråd kan bevege seg fritt. Ved dette er statsråden hindret i sin virksomhet. Jeg viser til statsråd Halvorsens egen forklaring for tingretten:

”Finansministeren understreket i retten at hennes sikkerhet ikke er en privatsak. Hun fremhevet videre at det er ”en utrolig viktig verdi som vi har i Norge at topp-politikere kan bevege seg fritt omkring og leve et vanlig liv i nærhet og kontakt med velgerne”. ... På spørsmål forklarte finansministeren at hun som stortingsrepresentant pleide å gå frem og tilbake til kontoret, men at hun etter kakekastingsepisoden ikke lenger kunne insistere overfor de sikkerhetsansvarlige på å fortsette å gå til og fra kontoret.”

- (24) At statsråder i Norge tradisjonelt har kunnet leve et liv uten spesielle sikkerhets- eller forsiktighetsregler, regnes som et sentralt kvalitetstegn ved vårt demokrati, og er en forutsetning for at våre politikere kan leve et vanlig liv i kontakt med folk flest. Jeg anser det klart at vern om dette godet prinsipielt dekkes av straffeloven § 99.
- (25) Så kan det spørres om bløtkakekastingen i vår sak blir for bagatellmessig til at den kan ses i den sammenheng jeg har plassert den. For meg er det følgende avgjørende: Den som det kastes på, vil neppe straks forstå hva som kastes. Det som oppfattes, er at en fremmed gjenstand blir kastet. En normal reaksjon vil være angst eller frykt. Uansett vil en statsråd – også i Norge – som utsettes for et uventet angrep, i dag måtte regne med at den gjenstand som kastes, kan føre til skade ut over førsteinntrykket, blant annet ved å skjule et farligere stoff. Under enhver omstendighet kan handlingen ikke bare ses ut fra den enkelte statsråds personlige reaksjoner, jf. statsråd Halvorsens forklaring om de sikkerhetsmessige virkningene av episoden.
- (26) De uttalelser i tingrettens dom, som skapte usikkerhet med hensyn til forsettet, er etter dette unødvendige for fellelse etter § 99. Anken må dermed forkastes.
- (27) Dommer **Skoghøy**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Indreberg.
- (28) Dommer **Stang Lund**: Likeså.

- (29) Dommer **Lund:** Likeså.
- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Tingrettens dom med hovedforhandling og lagmannsrettens kjennelse oppheves.